

Crna Gora
Ministarstvo poljoprivrede,
šumarstva i vodoprivrede
B.04-307/23-20678/2
Pg-23.11.23.god.

Adresa: Rimski trg 46,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 234 105
fax: +382 20 234 306
www.gov.me/mpsv

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ JAVNOJ RASPRAVI

Nacrta Zakona o organskoj proizvodnji

Vrijeme trajanja javne rasprave: 30 dana

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je 24. oktobra 2023. godine dalo na Javnu raspravu Nacrt Zakona o organskoj proizvodnji. Rasprava o Nacrtu Zakona počela je objavljivanjem javnog poziva svim zainteresovanim stranama: građanima, naučnoj i stručnoj javnosti, državnim organima, strukovnim udruženjima, političkim subjektima, nevladinim organizacijama, međunarodnim organizacijama, medijima i svim zainteresovanim organizacijama i zajednicama da se uključe u javnu raspravu i daju svoj doprinos u pripremi Zakona o organskoj proizvodnji.

Javni poziv je bio objavljen na internet stranici Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (www.gov.me/mpsv).

Za vrijeme Javne rasprave, Nacrt zakona o organskoj proizvodnji bio je dostupan na internet stranici Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (<https://www.gov.me/clanak/javna-rasprava-o-nacrtu-zakona-o-organskoj-proizvodnji>).

Javna rasprava trajala je do 23. novembra 2023. godine.

Način sprovođenja javne rasprave (održavanje okruglih stolova i prezentacija, sa navedenim mjestom i datumom održavanja; dostavljanje primjedbi, predloga i sugestija u pisanom ili elektronskom obliku, sa navedenim načinom i rokom dostavljanja):

- Javna rasprava sprovedena je dostavljanjem primjedbi, predloga i sugestija u pisanom ili elektronskom obliku u predviđenom roku od 30 dana od dana objavljivanja javnog poziva.
- Zainteresovani subjekti svoje primjedbe, predloge i sugestije na Nacrt Zakona o organskoj proizvodnji mogli su dostaviti na adresu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede/Direktorata za poljoprivredu, Rimski trg 46, Podgorica, kao i na e-mail adrese: milica.buckovic@mpsv.gov.me i miodrag.dosljak@mpsv.gov.me.
- U okviru Javne rasprave, a u cilju otvorene diskusije i što aktivnijeg učešća zainteresovanih strana, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede organizovalo je tri okrugla stola: u Bijelom Polju (Skupštinska sala Opštine Bijelo Polje), dana 18. novembra 2023. godine, u terminu od 10 do 12 časova; u Pljevljima (Skupštinska sala Opštine Pljevlja), dana 18. novembra 2023. godine, u terminu od 15 do 17 časova i u Podgorici (Biotehnički fakultet), dana 20. novembra 2023. godine, u terminu od 14 do 16 časova. Informacije o mjestu i vremenu održavanja javnih rasprava bile su dostupne na linku: <https://www.gov.me/clanak/odrzavanje-javne-rasprave-o-nacrtu-zakona-o-organskoj-proizvodnji>.

U ime Radne grupe za izradu Zakona na javnim raspravama su učestvovali:

- Milica Bučković, savjetnica u Direktoratu za poljoprivredu, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede;
- Miodrag Došljak, savjetnik u Direktoratu za poljoprivredu, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i
- Zoran Jovović, profesor na Biotehničkom fakultetu, član radne grupe.

Podaci o broju i strukturi učesnika u javnoj raspravi:

Za vrijeme trajanja javne rasprave, Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, u pisanom ili elektronskom obliku, pristigli su sljedeći komentari, predlozi i sugestije.

A) Rezime komentara, predloga i sugestija dostavljenih putem e-pošte, sa navedenim razlozima njihovog prihvatanja, odnosno neprihvatanja:

1. Ministarstvo poljoprivrede - Direktorat za plaćanje

Saradnici Direktorata za plaćanje dostavili su komentar na član 4 Nacrta zakona sa predlogom da se za značenje izraza: *poljoprivredno gazdinstvo*, *poljoprivrednik (farmer)* i *poljoprivredna površina* provjeri da li su usklađeni sa Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju.

Takođe i predlog da se u članu koji tretira značenje izraza uvrsti i izraz koji se odnosi na informacioni sistem **SIZEP**.

Odgovor obrađivača:

Pošto navedene definicije nijesu u potpunosti usklađene sa Zakonom o poljoprivredi i ruralnom razvoju, iste su preuzete iz Regulative 2018/848 sa kojom se usaglašava Nacrt zakona.

SIZEP je uređen Zakonom o poljoprivrede i ruralnom razvoju, te isti predlog nije prihvaćen.

2. Ministarstvo poljoprivrede - Direkcija za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva, ovlašćeni poljoprivredni inspektor, Dragana Kandić Perović

Iz Direkcije za savjetodavne poslove u oblasti stočarstva dostavljeni su predlozi za ispravku značenja termina koji se tiču stočarske proizvodnje, kao predlozi u dijelu Zakona koji obrađuje pitanja stavljanja proizvoda na tržište. Osim toga, dati su predlozi za korekciju iznosa kazni u poglavlju o kaznenim odredbama.

Odgovor obrađivača:

Navedeni predlozi/komentari su prihvaćeni.

3. Inovaciona radna grupa za prioritarnu oblast "Održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane" formirana od strane Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja

Boris Jabučanin, član navedene radne grupe, izvršni direktor EMCG d.o.o. Podgorica

Dostavio je sugestije/predloge vezane za:

- član 18 (Prelazni period – konverzija).

Po njemu, prelazni period kako je to dato u nacrtu zakona, na određeni način stavlja proizvođača u nezavidan položaj u smislu tržišnog nastupa tj. predstavljanja - pozicioniranja proizvoda. Naime, ukoliko se proizvod iz prelaznog perioda potencijalnim kupcima nudi kao konvencionalni tada nije moguće postići veću cijenu u odnosu na konvencionalne proizvode. S druge strane, ovakav proizvod se ne smije prodavati kao organski.

Predlog: uvođenje posebne oznake (logo, znak) koji potrošače ne bi dovodio u zabludu, ali bi na neki način sugerisao da proizvod pretenduje da bude organski, uz obavezno navođenje broja iz evidencije.

Ovo bi bilo korisno radi sticanja povjerenja potencijalnih kupaca koji bi nastavili da kupuju određeni proizvod kada bude odobren kao organski (Jačanje veze kupac-domaći proizvođač/proizvod).

Posle stava (6) dodati novi stav u kome bi stajalo da je uz Zahtjev za retroaktivno priznavanje prelaznog perioda, potrebno da podnosilac plati troškove analize zemljišta i/ili proizvoda koji bi potvrdili da predmetne površine nisu bile tretirane sredstvima koja nisu dozvoljena u organskoj proizvodnji.

- **član 30, stav (5) (Bliža pravila i uslove za uvrštavanje na liste, sadržaj lista za proizvode i supstance... propisuje Ministarstvo)**

Ovaj stav nije transparentan i nije definisano koje to dodatne uslove i pravila treba da ispuni određeni proizvod da bi se našao na listi.

Ovo je i do sada bio evidentan problem, jer se nadležnost "prebacivala" između Ministarstva i Uprave.

- **u članu 4 dodati stav koji opisuje šta je kompost i pod kojim uslovima tj. kriterijumima može da se koristi u organskoj proizvodnji.**

U Nacrtu Zakona je izostavljeno pominjanje komposta kao prirodnog oplemenjivača zemljišta. Uslovi za preradu biootpada su obrađeni kroz Zakon o otpadu i prateći Pravilnik kojima je obuhvaćen način i kriterijumi za dobijanje zdravog komposta od biomase. Takav kompost može biti od velike koristi organskim proizvođačima kako u vidu oplemenjivača zemljišta tako i kao ključno rješenje u dijelu borbe protiv patogena.

Odgovor obrađivača:

Ovim Nacrtom zakona definisana je upotreba znaka/oznake (loga), kako za proizvod koji je organskog porijekla, tako i za proizvod iz prelaznog perioda. Takođe, bliža pravila i uslove o označavanju proizvoda i upotrebi izraza koji upućuju na organsku proizvodnju i proizvodnju iz prelaznog perioda propisaće Ministarstvo pravilnikom.

Ministarstvo na predlog Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove donosi Listu za proizvode i supstance koje se mogu koristiti u organskoj proizvodnji, Uprava u skladu sa Regulativom 848/2018 i u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuju sredstva za zaštitu bilja donijeće predlog Liste.

U Poglavlju II - *Ciljevi i načela organske proizvodnje* i u *Pravilima za organsku biljnu proizvodnju* koja će biti detaljnije propisana novim pravilnikom i gdje će biti propisano na koji način se održava i povećava plodnost i biološka aktivnost zemljišta.

Navede sugestije za retroaktivno priznavanje prelaznog perioda biće razmotrene prije slanja Predloga zakona Sekreterijatu za zakonodavstvo.

Lidija Rmuš, član navede radne grupe, Privredna komora

Ona je dopunila navedene komentare i predložila da se nakon usvajanja zakona što prije donesu prateći pravilnici koji bi bili prezentovani privrednicima prije konačnog usvajanja.

Takođe je skrenula pažnju da se *Pravilnikom o uvozu i izvozu organskih proizvoda* proizvođači organske hrane i uvoznici/izvoznici obavežu da obavještavaju Upravu ili Ministarstvo o ostvarenoj proizvodnji i ostvarenom uvozu/izvozu organskih proizvoda, kako bi se bolje pratila ova oblast.

Odgovor obrađivača:

Navedene sugestije/komentari biće prihvaćeni.

Prof. dr Nedeljko Latinović, koordinator navedene radne grupe, Univerzitet Crne Gore, Biotehnički fakultet

Pod terminom *štetni organizmi* u biljnoj proizvodnji podrazumjevaju se prouzrokovaci bolesti, štetočine i korovi. Na osnovu navedenog predlaže da se ujednači terminologija jer se u Nacrtu zakona spominju *štetni organizmi i bolesti* ili *štetni organizmi i korovi*.

Crna Gora
Ministarstvo poljoprivrede,
šumarstva i vodoprivrede

Adresa: Rimski trg 46,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 234 105
fax: +382 20 234 306
www.gov.me/mpsv

Preventivne mjere. Kod definicije preventivnih mjera stoji termin „suzbijanja štetnih organizama i bolesti“

Što se tiče biljne proizvodnje štetni organizmi su i prouzrokovaci bolesti tako da je dovoljno da stoji samo štetni organizmi ili ako je neophodno da stoji bolesti onda treba da stoji prouzrokovaci bolesti.

Neophodno je dodati da se održavanje zdravlja bilja sprovodi i sredstvima za zaštitu bilja dozvoljenim u organskoj proizvodnji.

U članu 8 stav 1 tačka 4 navodi se sljedeće “zaštitom prirodnih neprijatelja štetnih organizama“. Prirodni neprijatelji štetnih organizama treba da se čuvaju ali se oni koriste i za suzbijanje štetnih organizama pa je bolja formulacija “zaštitom prirodnih neprijatelja i njihovim korišćenjem u suzbijanju štetnih organizama“.

Odgovor obrađivača:

Navedene sugestije/komentari su prihvaćeni.

Jovana Kojić, član navedne radne grupe, Plantaže

Podnošenje podataka Ministarstvu u vezi sa izvozom organskih proizvoda iz Crne Gore.

Predlog: Do sada te podatke Ministarstvo nije imalo, s obzirom da sertifikaciona tijela koja su radila izvoz nisu na njihovoj listi kontrolnih tijela. Kako podatke o organskoj proizvodnji Monstat preuzima od Ministarstva, ni oni nisu tretirali izvoz organskih proizvoda.

Predlog: da proizvodnja organskog grozđa i vina bude bliže definisana posebnim Pravilnikom.

Odgovor obrađivača:

Navedene sugestije/komentari biće prihvaćeni. Ministarstvo će donijeti pravilnik o uvozu i izvozu organskih proizvoda i definisati uslove i obaveze proizvođača, uvoznika, izvoznika i nadležnih carinskih organa.

Što se tiče pravila za proizvodnju organskog grozđa i vina biće predmet pravilnika biljne proizvodnje.

4. Monteorganica – kontrolno i sertifikaciono tijelo za organsku proizvodnju

Saradnici Monteorganica-e su dostavili komentare na većinu članova Nacrta zakona (primjena zakona, nadležni organi za organsku proizvodnju, sistem sertifikacije, uvoz, izvoz, službene kontole) i ostalo.

Odgovor obrađivača:

Navede sugestije/ predlozi biće razmotreni prije slanja Predloga zakona Sekreterijatu za zakonodavstvo.

5. Akreditaciono tijelo Crne Gore

Predstavnici Akreditacionog tijela Crne Gore dali su sugestije koje se odnose na Uredbu EU 765/2008, a u vezi sa postupkom sprovođenja akreditacije, zatim sugestije koje se odnose na primjenu standarda (EN ISO/IEC 17065, EN ISO/IEC 17020, EN ISO/IEC 17025 u skladu sa Uredbom 848/2018, kao i sugestije u dijelu Nacrta zakona koji tretira laboratorije određene od strane nadležnih organa za obavljanje analiza i ispitivanja uzoraka uzetih u okviru službenih kontrola, a koje su akreditovane za upotrebu tih metoda u skladu sa standardom, EN ISO/IEC 17025).

Odgovor obrađivača:

Navedene sugestije/komentari biće razmotreni prije slanja Predloga zakona Sekreterijatu za zakonodavstvo.

6. Mirjana Đundić, Spec.Sci. stočarstva, Spec.Sci. prava

Mirjana Đundić je dala sljedeće predloge/sugestije:

- a) Upisati i genetičke resurse u stočarstvu i lokalne i odomaćene rase; Lokalno uzgojene vrste su vrste akvakulture koje nijesu strane i nijesu lokalno prisutne i nalaze se na listi u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuju slatkovodno ribarstvo i akvakultura. Ovaj stav nije dovoljno precizan i kao čitaocu mi je nejasno na šta se odnosi, a kod kreiranja zakona je bitno da bude razumljiv prosječnom čitaocu, dakle dovoljno jasan i precizan.
- b) Pravna praznina u dijelu kaznenih odredbi i Uslovi za inspektore; Ovaj Nacrt zakona ne prepoznaje odgovornost fizičkog lica koji se iz hobija bavi poljoprivrednom proizvodnjom ili je neregistrovan, a što bi značilo da fizičko lice - neregistrovani proizvođač, nakupac sa pijace ili prodavac na Facebook stranicama neće biti kažnjeno i da se odgovornost odnosi samo na pravno, a ne na fizičko lice; takođe, postojanje pravne praznine i ogroman prostor za odgovornost kako fizičkih tako i pravnih lica koja se lažno oglašavaju, a koja nijesu zvanični poljoprivredi proizvođači bilo da su fizička ili pravna lica. To bi značilo da ovaj Nacrt zakona dozvoljava lažno oglašavanje i proizvodnju pod tim imenom, pa je ovdje potrebno proširiti odgovornost na fizička lica, kao i na neregistrovane proizvođače. Onda se na ovaj način podstiče da neregistrovani proizvođači rade što god žele. Inspektor ne može da postupi.
- c) Zakon takođe ne prepoznaje akvaponiju i ne prepoznaje herbivorne vrste riba koje se mogu ili koje bi se mogle uzgajati, ne prepoznaje tovnu pilad.

Odgovor obrađivača:

- a) Navedeno je definisano članom 6, 7 i 8, 20. Lokalno uzgojene vrste su vrste akvakulture koje nijesu strane i nijesu lokalno prisutne i nalaze se na listi, a definisane su skladu sa posebnim propisom kojim se uređuju slatkovodno ribarstvo i akvakultura.
- b) Nacrtom zakona definisani su uslovi za inspektore, a u dijelu kaznenih odredbi u skladu sa postojećim tekstom predviđene su kaznene mjere koje se tiču i fizičkih i pravnih lica, te će iste biti dopunjene i korigovane u skladu sa mišljenjem Ministarstva pravde, ukoliko to bude neophodno. Ovaj nacrt zakona prvenstveno se odnosi na registrovane organske proizvođače, koji podliježu kontrolama u skladu sa zakonom.
- c) Bliza pravila za stočarsku proizvodnju biće detaljno propisana novim *Pravilnikom o stočarskoj proizvodnji*, a što je u skladu sa Regulativom 848/2018, a osnove za njegovo donošenje su date u ovom Nacrtu zakona.

B) Rezime komentara, predloga i sugestija dobijenih tokom javnih rasprava, sa navedenim razlozima njihovog prihvatanja, odnosno neprihvatanja:

Na javnim raspravama organizovanim u Bijelom Polju, Pljevljima i Podgorici diskusija se uglavnom odnosila na pravila za biljnu proizvodnju, konkretno na upotrebu autohtonih biljnih vrsta u voćarstvu. Ispoljeno je interesovanja o tome kako je Ministarstvo regulisalo upotrebu autohtonih biljnih vrsta u organskoj proizvodnji, zatim koje su procedure neophodne za prijavu organske proizvodnje, kao i koje izmjene donosi novi zakon u odnosu na zakon koji je usvojen 2013 godine.

Predstavnici Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Biotehničkog fakulteta dali su sljedeće odgovore:

Profesor, dr. Zoran Jovović odgovorio je da Crna Gora ovim nartom zakona prepoznala upotrebu autohtonih sorti, kao i da je cilj pomenutog zakona podsticanje upotrebe autohtonih sorti. Takođe da bi se organski proizvođač bavio prodajom sjemenskog ili sadnog materijala, neophodno je da prijavi navedenu aktivnost Upravi za bezbjednost hrane, veterine i fitosanitarnih poslova.

Crna Gora
Ministarstvo poljoprivrede,
šumarstva i vodoprivrede

Adresa: Rimski trg 46,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 234 105
fax: +382 20 234 306
www.gov.me/mpsv

Miodrag Došljak je odgovorio da u skladu sa nacionalnim pravnim okvirom, Crna Gora je, kao država kandidat za članstvo u Evropskoj uniji, preuzela obavezu da u 2023. i 2024. godini uskladi nacionalno zakonodavstvo u oblasti organske proizvodnje sa relevantnim pravnim tekovinama EU. Takođe, istakao je da je Evropska komisija usvojila Akcioni plan razvoja organske proizvodnje, sa ciljem da se do 2030. godine dostigne udio organske proizvodnje od 25% u ukupnim obradivim površinama. Shodno tome Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede je prepoznalo organsku proizvodnju kao jednu od važnih oblasti poljoprivrede i mjerama Agrobudžeta svake godine izdavaju određena sredstva podrške koju organski proizvođači mogu koristiti.

Milica Bučković je odgovorila da su procedure prijave za organsku proizvodnju za sada iste, da se prijava šalje kontrolnom tijelu i Ministarstvu. Nadalje, novim zakonom o organskoj proizvodnji biće proširena pravila u dijelu: načela organske proizvodnje; opštih i posebnih pravila koja se odnose na organsku proizvodnju; označavanje i reklamiranje; distribuciju i stavljanje u promet; uvoz i izvoz; sertifikaciju; pravila o jačanju sistema kontrole i službenih kontrola, kao i kod drugih pitanja od značaja za organsku proizvodnju. Pored navedenog, ona je istakla da će promjene biti i u oblastima koje tretiraju:

- stavljanje u promet biljnog reproduktivnog materijala proizvedenog od organskog heterogenog materijala;
- prikupljanje podataka o dostupnosti na tržištu organskog biljnog reproduktivnog materijala i biljnog reproduktivnog materijala iz prelaznog perioda, životinja iz organskog uzgoja i juvenilnih životinja iz organske akvakulture;
- grupe subjekata;
- dodatna pravila o postupcima u slučaju sumnje na neusaglašenost i utvrđene neusaglašenosti kao i zajednički katalog mjera;
- dodatna pravila o službenim kontrolama i radnjama koje preduzimaju nadležni organi;
- priznavanje kontrolnih tijela; i
- službene kontrole i inspekcijски nadzor.

Na kraju je zaključeno da na sugestije i predloge vezane za članove zakona, a koji predstavljaju osnov za donošenje podzakonskih akata, odgovor će biti dostavljen nakon što se dobije mišljenje Sekretarijata za zakonodavstvo i ostalih nadležnih institucija relevantnih za ovu oblast o istim.

Mjesto i datum sačinjavanja izvještaja: Podgorica, 28 novembar 2023. godine.

Naziv organizacione jedinice Ministarstva koja je odgovorna za pripremu nacрта Zakona : Direktorat za poljoprivredu.

GENERALNI DIREKTOR

mr Miroslav Cimbalević